

	ОПД.Ф.02.03. Лексикологія (соціальна й територіальна диференціація словникового складу)
	ОПД.Ф.02.04. Теоретична граматики (комунікативна цілісність тексту)
ОПД.Ф.02.5. Стилїстика	
	ОПД.Ф.03. Вступ до теорії міжкультурної комунікації
	ОПД.Ф.04. Практичний курс першої і другої іноземної мови (розвиток загальної та комунікативної компетенцій)
СД.01. Педагогічна антропологія (сучасні інформаційні технології організації освітнього процесу)	
СД.02. Теорія навчання іноземним мовам Міжкультурна компетенція Навчання спілкуванню Нові інформаційні та телекомунікаційні технології в навчанні іноземним мовам	
	СД.03. Практикум з культури мовленнєвого спілкування

Таким чином, можна стверджувати, що реалізація наведених вище умов застосування інформаційних технологій у процесі навчання студентів вузу сприяє розвитку готовності до самостійного опанування знань у царині професійної діяльності майбутніх спеціалістів.

*О.Є.Остапчук,
канд. пед.наук, доцент,
Криворізький ДПУ*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ СИСТЕМ В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ

В статті аналізується проблема узгодженого функціонування освітніх систем, які визначають якість підготовки майбутніх учителів. До ключових позицій автором віднесені налаштованість соціальних систем на відкриту багатоканальну взаємодію та інноваційну стратегію розвитку. Зазначається, що гармонізація освітньої системи і особистості відбувається на рівні концептуального самовизначення майбутнього учителя.

Ключові слова: якість освіти, гармонізація освітніх систем, стратегія оптимізації, інноваційна стратегія, професійне самовизначення.

В статті аналізується проблема согласованного функціонування образовательных систем, которые определяют качество подготовки будущих учителей. К числу ключевых позиций автором отнесены настроенность социальных систем на открытое многоканальное взаимодействие и инновационную стратегию развития. Указывается, что гармонизация образовательной системы и личности происходит на уровне концептуального самоопределения будущего учителя.

Ключевые слова: качество образования, гармонизация образовательных систем, стратегия оптимизации, инновационная стратегия, профессиональное самоопределение.

In article the problem of the coordinated functioning of educational systems which define quality of preparation of the future teachers is analyzed. To number of key positions by the author are carried a mood of social systems on open multichannel interaction and innovative strategy of development. It is underlined that harmonization of educational system and the person occurs at level of conceptual self-determination of the future teacher.

Key words: quality of educational, harmonization of educational systems, optimization strategy, innovative strategy, professional self-determination.

Підвищення якості освіти виступає незмінним стратегічним завданням суспільного розвитку. Пошуки невикористаних ресурсів ведуться в напрямку посилення суб'єктності, особистісної значущості освітнього процесу для кожного його учасника. Мова йде про вивільнення інтелектуальних, креативних, духовних потенціалів людини через упровадження ефективних педагогічних технологій як у загальноосвітній, так і у вищій школі.

Результати наукових досліджень (соціологічних, педагогічних, психологічних) виявляють суть проблеми: найбільші резерви втрачаються через неузгодженість базових систем: суспільства, загальноосвітньої школи, особистості вихованця, особистості учителя, системи професійної педагогічної освіти. Так, очевидною є невідповідність умов навчання в загальноосвітній школі суспільним вимогам і очікуванням щодо компетентності випускників; державних освітніх стандартів – особистісним інтересам, пізнавальним і творчим потребам учнів; якості підготовки учительських кадрів – новим викликам часу. Тому гармонізація даних систем на концептуальному, духовному, когнітивному, креативному, технологічному, методичному рівнях – генеральний напрямок розвитку освіти в цілому. У зв'язку з

чим, потребує на свою відповідь питання: що виступає фундаментальною основою даного процесу?

Мета статті: визначити концептуальні основи гармонізації базових соціальних систем (суспільства, школи, учителя, системи підготовки учителів), які визначають якість освіти.

В контексті даної проблематики особливої уваги заслуговують наукові праці, в яких досліджуються найбільш ефективні способи модернізації освітніх систем та узгодження їх ресурсів. Чи не єдиною на сьогодні розробленою теорією і технологією вдосконалення навчально-виховного процесу залишається теорія і технологія оптимізації Ю.К.Бабанського. Стратегія оптимізації – це стратегія розвитку педагогічних систем, за якої ефективність визначається і разом з тим обмежується наявними ресурсами системи. Оптимізація розглядається як ефективний спосіб узгодити ресурси навчально-виховної системи (навчального закладу, окремого уроку тощо), особистісні і професійні ресурси учителя, інтелектуальний, творчий і особистісний потенціал учня з державними вимогами. При такому підході механізм розвитку педагогічної системи реалізується через пошуки оптимальних способів розв'язання проблем в межах наявного потенціалу системи. У зв'язку з цим зростають ризики перетворення педагогічної системи на консервативну, замкнену на власний резерв.

Нову якість освіти пов'язуємо з інноваційною стратегією розвитку, модернізації, вдосконалення освітніх систем. Аксиоматичним в даному разі є твердження: зміни є наслідком взаємодії. Узгодити соціальні системи означає налаштувати їх на багатоканальну взаємодію, яка виступає механізмом розвитку кожної з систем. Через чисельні взаємодії з оточуючим середовищем і внутрішні взаємозв'язки система постійно оновлює свій потенціал і переходить у стан стабільного розвитку, що є принциповою характеристикою ефективності. Так, щоби відбулися прогресивні зрушення в освіті, важливим є рефлексивне реагування системи підготовки майбутнього учителя на нові вимоги шкільної практики і стратегії її розвитку. З іншого боку, школа як освітня система повинна бути налаштована на сприйняття педагогічних інновацій заради ефективного вирішення проблем навчання і виховання учнівської молоді.

Гармонізація освітніх систем і особистісних якостей головних суб'єктів освітнього процесу базується на таких положеннях.

1. Якість освіти знаходиться в прямій залежності від можливостей і рівня розвитку суспільства. Суспільство висуває вимоги до школи, школа для розв'язання поставлених завдань актуалізує необхідні якості учителя. В результаті зазнає відповідних змін система вищої педагогічної освіти, «продуктом» якої є учитель, готовий визначати і реалізувати стратегію розвитку освіти. Це ідеальний стан узгодженого функціонування соціальних систем. Проте не рідкість, коли нові ідеї приходять в стару систему. Як наслідок, інноваційні технології, методики і концепції поступово трансформуються у попередні схеми управління і освітню ідеологію. Так, гуманізація освітнього процесу, виявлення самотності кожного не може забезпечуватися в умовах директивних схем управління, чіткої визначеності і тому обмеженості педагогічних дій.

2. Система впливає на людину, особистість висуває вимоги до системи, через що система змінюється. Нова система забезпечує нові вимоги до людини. Людина первісна відносно системи, тому слід рухатися від особистості до системи. Якість освітньої системи – це якість людини (її освіченість, компетентність у різних видах діяльності, мотивація до саморозвитку, рівень самоактуалізації). Наскільки особистість глибше самореалізується, настільки вирає суспільство, особливо громадянське.

3. Стрижень буд-якої соціальної системи – людина, системоутворюючий фактор – міжособистісні зв'язки. Чим вище спроможність освітньої системи актуалізувати потенціал особистості, тим вище її ефективність і тим відчутніший її розвиток. Началом, що гармонізує соціальну систему і людину, виступає моральна мета. Саме моральна мета визначає, яким є місце людини у суспільстві, таким є ставлення до неї і в освітньому процесі. Управління моральною метою та чинники змін – джерело якості освіти. Мета і зміни живлять і доповнюють одне одного. Крім того, разом вони продуктивні, мають внутрішню здатність до самокорекції і постійної перебудови.

4. Гармонізувати освітню систему вищої школи і особистість майбутнього учителя – означає узгодити вимоги і умови, що формуються даною системою, з потенціалами і перспективами розвитку особистості майбутнього спеціаліста. Якість освітньої системи визначає якість фахівця. Існує і зворотний рух – людина змінює систему, що залежить від міцності особистості (її самооцінки, волі, сформованості Я-концепції, характеру). Слід брати до уваги, що в

системі вищої педагогічної освіти перебуває особистість майбутнього учителя, яка лише на шляху власного професійного становлення, тому потужність впливу освітньої системи набагато сильніша, ніж можливості студента протидіяти їй. Освітня система, яка є штучно створеною для виконання освітніх функцій, не повинна пригнічувати природну складову – задатки, інтереси, спрямування, стосунки між суб'єктами взаємодії тощо. Іншими словами, вплив штучної складової освітньої системи не повинен перевищувати вплив її природної складової.

5. Формулою гармонізації якості вищої освіти і якості особистості виступає співвідношення зорієнтованості системи на особистість (концептуальне підґрунтя, внутрішні технологічні резерви системи) і ступеня задоволеності потреб в особистісному розвитку суб'єктів системи. Оптимальним варіантом є конгруентність можливостей освіти як системи психолого-педагогічних умов навчання і виховання біопсихосоціальним і духовним потребам розвитку особистості майбутнього учителя. В разі «рівності» («резерви освітньої системи» дорівнюють потенціалам системи «особистість учителя») можливості освітньої системи не обмежують перспективи розвитку особистості. Якщо ж можливості системи більші за наявний потенціал особистості, то студент перебуває в просторі, багатому освітніми пропозиціями, що розвиває, виводить на новий рівень, розширює перспективи його професійної самореалізації. Освітній простір стає розвивальним середовищем, процес навчання стає випереджальним щодо процесу розвитку. Дієвою стає модель освітнього процесу, в центрі якої знаходиться особистість майбутнього учителя, який реалізує свою суб'єктність на основі проектування індивідуальної освітньої траєкторії.

6. Сучасне суспільство формує соціальне замовлення на особистість духовну, моральну, креативну, інтелектуально розвинену, фізично здорову, соціально активну. Такою людиною може стати в системі, яка володіє відповідними потенціалами. Щоби освітня система набула відповідних характеристик, її слід помістити у відповідну «систему координат». Наразі, освітні системи функціонують у вимірі лінійності, встановленого порядку, закритості, «повернення до норми», чіткої визначеності і прогнозованості, сталості і збереження, що становить фундаментальну основу авторитаризму педагогічної дії. Все визначено наперед: від початкових

вимог до майбутнього учителя до кінцевого результату, яким він має бути. Проте так людина, її психіка, її особистість (тим більше індивідуальність) не розвиваються. Розвиток людини на вищих рівнях (духовному, моральному) розгортається в пошуку, в ситуації вибору і свободи прийняття власних рішень. Лише за таких умов народжується справжня відповідальність, неусвідомлені дії поступаються вчинкам, знання стають дієвими, а розвиток кожного суб'єкта працює на розвиток інших.

Це означає, що освітня система повинна володіти відповідними ресурсами для природного, поступального розвитку всіх учасників освітнього процесу – і студентів, і викладачів. Нових якостей педагогічна система набуває у новому вимірі: спонтанності, нерівноважності, невизначеності, ймовірнісного існування, коеволюційності, нестійкості. Невизначеність породжує свободу вибору для особистості, ймовірнісний характер стає основою виявлення волі і відповідальності за власні рішення, коеволюційність (взаємоузгоджена еволюція складних систем) посилює прагнення до співпраці, взаємоузгодженого розвитку всіх суб'єктів.

7. Узгодження системи професійної підготовки з процесом становлення особистості майбутнього учителя на технологічному рівні висуває нові вимоги до проектування, функціонування, моніторингу ефективності функціонування і розвитку освітньої системи. Необхідність забезпечення готовності молодшої людини до життєдіяльності у відкритому суспільстві, демократичному і полікультурному за соєю суттю, порушують проблеми проектування відкритих педагогічних систем, які здатні ефективно діяти у змінюваних умовах. Ефективність у сучасних умовах – це функціонування на випередження подій і станів, що здійснюються через пошук системою нових можливостей.

Гармонізація системи професійної підготовки і особистості майбутнього учителя стає реальною через залучення студентів до розробки концепції своєї майбутньої педагогічної діяльності. На концептуальному рівні розгортається процес професійного самовизначення, самореалізації особистості майбутнього учителя, що потребує мобілізації набутих знань, професійних умінь і навичок, сформованих в процесі навчання у вузі. Із фонду знань залучаються виключно ті педагогічні ідеї, які узгоджуються з життєвою філософією

студента, що і складає зміст гармонізації вищої освіти і логіки особистісного розвитку майбутнього учителя.

Список використаних джерел

1. Кремень В.Г. Пріоритети реформування української школи дослідженнях Академії // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2006. – №1. – С.11-14.
2. Остапчук О.Є. Методологічний простір вирішення проблеми якості освіти/ О.Є.Остапчук // Проблеми якості освіти: теоретичні і практичні аспекти. – Матеріали методолог. семінару АПН України. 15 листопада 2006р., Київ. – К., 2007. – 336с., С.89-93.
3. Остапчук Е.Е. Инновационный потенциал авторского проектирования педагогических систем/ Е.Е.Остапчук // использование инновационных педагогических технологий в учреждениях образования. Материалы Международной научно-практической конференции. 18-19 декабря 2008г., Минск. – 2008. – С. 328-332.
4. Фуллан М. Сили змін. Вимірювання глибини освітніх реформ/ Михайло Фуллан – Львів: Літопис, 2000.

*О.В.Казанжи,
Н.В.Стельмах,
кандидат пед. наук*

МДУ ім. В.О.Сухомлинського

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ У ВУЗІ

У статті розкрито сутність педагогічної творчості, визначені якості творчого вчителя та подана експериментально перевірена методика розвитку творчих здібностей майбутнього вчителя в процесі навчання у вузі.

Ключові слова: педагогічна творчість, творчий учитель, методика розвитку творчих здібностей.

В статье раскрыта сущность педагогического творчества, определены качества творческого учителя и представлена экспериментально проверенная методика развития творческих способностей будущего учителя в процессе обучения в вузе.

Ключевые слова: педагогическое творчество, творческий учитель, методика развития творческих способностей.

In this article the essence of pedagogical creative works is considered, some qualities of creative teacher are defined and the experimental methodic of